Na nowo oprawiono w r. 1936.

Starzeński – Przeradzki.

Faber – Koch –

— — 33½. Wolański z Matuszewiczami.

4. Giedroyć. Wolański. Matuszewicz.

5. Wolański – Giedroyćie.

6. Wirmser. Stefani. – Bankoffer

7. Modrzewski. Stefani. Janowicze. Korsakowicz.

8. Bankoffer – Wirmser –

9. Wirzer – Bankoffer.

~~10. Bolestowski Kaz.~~ zob. 14633. III. t. IV. nr. 17.

11. Bankoffer – Wirmzer.

12. Białopietrowicz – Brygitki.

13. Sokolski – Gnatowski.

14. Kościół Brzeski – Jezu. Tyzgowski. Wygonowska.

15. Brygitki.

16. Przezdziecki – Weresczyński – Chrapowicki. Skiery.

17. Kromer. – Bernardynki – Krzywobłocki.

18. Ogiński. Maniewscy.

19. Borch – Plater –

20. Dulicz –

21. Sawiński – Wołodkowicz.

22. Drozdowicz.

23. Liebe. Herman.

24. Ekonomie Grodzieńska –

25. Poźniak – Wołodkowicz. Marcinowski.

26. Starostwo Haieńskie.

27. Augustów – Ekon. Grodzieńska – Dankiewicz. Karlewicz.

28. Tołoczko – Kamieński.

29. Szaniawski.

30. Baranowski –,

31. — — Ośmiałowski.

32. Czosnowski – Bienowska – Kalinowski.

33. Sylwestrowicze –

34. Pomiński. – Gören. – Grabowski.

35. Grabowski

36. Trynatis – Borkman.

37. Grodno –

9 fl.

SPRAWA

Szlachetnych JJ. PP. Bauhofferow Warſzawſkich, Stephanich Wileńſkich, Obywatelow y Kupcow,

Z

Szlachetnym Rochem Wirmſerem Ławnikiem i Kupcem Wileń: oraz z dalſzemi Stronami ſkładaiącemi Proceder podług Aktoratow, y poniżſzey treści:

§.

Punkt Pierwſzy z Wirmſerem.

CO Obywatelom ſpokoyność y koniec w Sprawach przynoſi, to dziś dla Bauhofferow y Stephanich ſtało ſię początkiem kłotni y ruiny maiątku, przeto, że Wirmſer y wdzięczność z ſwego ſerca wyrzucić, y Dokument od ſiebie Urzędownie wydany, poſtanowił znieważyć.

Szuka on na nowo z handlu zyſku, y chce pomimo otwarty w Dokumencie przyznanym warunek wmawiać, że chociaż po ſkończonym iuż zupełnie oſtatecznym handlu, po zrobionym dokładnym obrachunku, kwitował; atoli z pierwſzego handlu poźnieyſzy Kwit nie zaymuie wzaiemnych Sporow, lubo w tymże Kwicie żadney do nikogo z przeſzłości zoſtawioney pretenſyi, lub ſalwy do niey nie czyta.

Gdyby więc Sąd wraz na początku wprowadzenia Sprawy był pewien, że Wirmſer ożywia pretenſye przed wydaniem Kwitu formuiące ſię, y że zatym beśpieczeńſtwo publiczney wiary targa, y że tłumaczeniem niewolnym Kwitu, chce to dziś z pod niego wyargumentować, do czego zgaſił iuż wſzelkie Prawo. Cytuią ſię pokrotce Kwitacyi ſłowa w R. 1782. wydaney, y w Magiſtracie Wileńſkim przyznaney.

Czyniemy wiadomo y iawno zeznawamy tym naſzym dobrowolnym wieczyſto ugodliwym, a z żadnego wynalazku na potym poruſzyć ſię niemogącym Kwitacyinym Zapiſem.

Loco 2do. *Summy 379. Złł: Ryńſkich 26. y puł graycara do wſpolnego profitu należney, całkowicie temuż JP. Rochowi Wirmſerowi odſtępuię, ale też z właściwego Kapitału moiego 820. Złł: Ryńſkich 33. y puł graycarow, in Summa 1200. Złł: Ryńſkich, toties: rzeczonemu Jegomości wiecznemi czaſy daruię. A tak My wſzyſtkie pretenſye bez żadney excepcyi nawzaiem do ſiebie ad datam præſentem ſtoſowane, a powodem handlu wynikłe wiecznie umorzywſzy y ſkaſſowawſzy, wſzyſtko to, co ſie powyżey wzmieniło, ziścić y dotrzymać mamy nawzaiem, pod Zaręką ważność rzeczy wynoſzącey.*

Bauhoffer wſzyſtko ziścił, y wſzyſtkie obowiązki dotrzymał, a Wirmſer wyrzekłſzy: *iż z żadnego wynalazku na potym poruſzyć ſię nie może Kwitacya, y że wſzyſtkie pretenſye bez żadney excepcyi nawzaiem do ſiebie ad datam præſentem (to ieſt: do Roku 1782.) ſtoſowane, a powodem handlu wynikłe umorzywszy, kaſſuią ſię,* ſzuka wynalazku y excepcyi na pretenſye z zrzodła handlowego uprzedzaiące Kwitacyą.

Nie przeto więc będzie ſię wprowadzała Sprawa, iżby godziło ſię uſprawiedliwiać to, co iuż Dokument przyznany według nauki Art: 25 y 75. Roz: 4. niecofnionym ogłośił; lecz dla tego, ażeby ſama potwarna opinia o charakterze handluiących z Wirmſerem mieyſca nie miała, y żeby bliżey Sąd widział poſtać niewdzięcznika, ktory darem wziąwſzy po rozrachunku 4800. Złł: Pol: śmiał ſiebie za ſkrzywdzonego ogłaſzać.

§.

Między Bauhofferem y Xawerym Stefanim, Wirmſer był dwa razy ſpolnikiem handlu, raz od R. 1771. do 1776. drugi raz od 1776. do 1782.

Nie miał on w pierwſzym ſiebie do handlu przyięciu rowney proporcyi, lecz tylko puł kompaniſty znaczył, czyli między dwoma do piątey należał części; bo na ten handel poſtępuiąc z Czeladnika nic ſwoich nieawanſował pieniędzy; bo łaskę otrzymywał od tych, ktorzy go w piątą część zyſku wpuſzczali.

Dowodem tey prawdy, a opaczney Wirmſera ſkargi, ſą handlowne Kupieckie Xięgi, ktorych on za poprzedzaiącym Dekretem Komportacyą zyſkał, a nad ktore celnieyſzego w handlu między Kupcami nie ma dowodu, gdyż one y całego Maiątku, y wzaiemney wiary, ſą nayświętſzą ſtrażą.

Xięgi zatym *Haubt-Buch* y *Journal*, od R. 1770. przez Buchhaltera nieintereſſowanego ſporządzane w czaſie trwa-

iącego

iącego handlu, przynoszą zapewnienie do poki? y z kim? trwał handel rownego zysku, a oraz kiedy? y na iaką część profitu Wirmsera przyięto?

Mianowicie w Xiędze pod tytułem: *Journal*, folio 1mo. gdy ieszcze Wirmser w handlu Kompanii nie składał, taki iest wyraz:

Journal zaczęty w Imie Boskie w Warszawie D. 30. 7bris R. 1770. ktory w sobie trzyma kontynuacyą naszego handlu, w Kompanii na rowny zysk y stratę, pod Firmą. Johan Stephan, y Syn, y Kompanii.

Późniey; gdy Johan Stephani z handlu wystąpić postanowił, a Roch Wirmser przyięty za Kompanistę na zysk y stratę piątey tylko części został, wraz w teyże Xiędze pod tytułem *Journal*, na Karcie 53. wpisana wiadomość, przez następuiące słowa:

Kontynuacya Naszego handlu w Kompanii sub Firma: Xav: Stephan y Bauhoffer, ktorego handlu zysk y strata następuiącym sposobem podzielona być ma. Jako to:

$\frac{2}{5}$. *Dla J.P. Xav: Stephan.*

$\frac{2}{5}$. *Dla Jerzego Bauchoffera.*

$\frac{1}{5}$. *Dla Rocha Wirmsera.* Widzieć w tym mieyscu Autentyczną Xięgę *Journal*, a w niey te wyrazy, ktore się cytowały na Karcie 1. y 53.

Z pierwszego więc względu, upada mniemanie Wirmsera, mocą tychże samych dowodow, w ktorych on przedsiębrał szukać wsparcia nierzetelney pretensyi, y ta Xięga ich wzaiemnego postanowienia, zaufania, y publiczney wiary Strażnica, wstydzi się zawodnego Wirmsera postępku.

Zastanowić się dopiero nad dalszymi w tey kwestyi dowodami, a z ktorych iednostayna wywięzuie się prawda, mianowicie nad własnoręcznym Wirmsera przy świadectwie Johana Stephan Dokumentem Augusta 26 Dnia w Roku 1771. Bauhofferowi y Xaw: Stephan wydanym, tego zaś są następuiące słowa:

Ja niżey podpisany zeznaię moią własną pieczęcią, iż Ja od Handlu więcey nie chcę pożytkować y niemniey, iak tylko puł Kompanisty część albo $\frac{1}{5}$. *mowię. W Wilnie 26. Augusta 1771. Rochus Wirmser.* Jan Stephan. Widzieć ten Dokument w samym Oryginale przy Kopii Polskiey.

Możeż być iaka oboiętność względem piątey tylko dla Wirmsera Części, kiedy y Xięga uroczysta handlu, y sam Wirmser dokumentem własnoręcznym przy świadectwie Jana Stephani (po ktorym brał wstęp z Czeladnika do uczestnictwa) wyznawszy utwierdził.

Y zkąd znowu tak pożno, bo w lat kilkanaście ta Wirmserowi o tey części wątpliwość, kiedy iey w przeciągu całego handlu nie znał, a przecie codzień widział obie Xięgi

 gi

gi handlowe, to ieft: *Haubt-Buch* y *Journal*, y w ktorych naywyraźniey o piątey części dla fiebie wyczytywał świadectwo.

Kto mu milczenie dyktował, ieźli znał w tym krzywdę, w czym mu czyniono łafkę, a przecie milczał, y tym famym przez taki przeciąg handlu, utwierdził cnotliwego z fobą poftępowania zamiary.

Nie tylko oczewiftey prawdy y Xięgami, y własnym Dokumentem ewinkowaney przeiftaczać, lub obwiniać nie śmiał; lecz po uczynionym w Roku 1776. Rozrachunku z pierwfzego handlu, w dalfzy aż do R. 1782. do Dnia 13. 9bra trwaiący, wdał fię y kontynuował ony, aż do zawarcia ułatwiaiącego wfzelkie pretenfye z handlu zapifu.

Zeby wfzakże widział Sąd, że on to wfzyftko, co na iego część piątą wypadało, razem z tym, co na konto zaflug miał affekurowanym odebrał. Cytuią fię tym porządkiem z Xiąg *Haubt-Buch* y *Journal* świadectwa, iakim fą tamże wpifane.

Mianowicie od Roku 1770. do Roku 1773. *Haubt-Buch* na Karcie 3. świadczy, iż po uczynionym w ten czas, to ieft: Roku 1773. 30. 7bris Jnwentarzu według ktorego wfzyftkie rachunki y Xięgi regulowano, pokazało fię ogolnego zarobku do 1773. 30. 7bris 7442. 25. Ryńfkich, z ktorego na część piątą Wirmferowi Fl: 1488. ⌶ 29. Ryńfkich przyfzło. O czym w Xiędze takie zaświadczenie.

Credit: Za ⅕. zarobku od Fl: 7442. ⌶ 25. Fl: 1488. ⌶ 29.

Do ktorey to Summy dołączono natychmiaft Zaflugi z lat poprzedzaiących, do R. 1770. na ktore mu była affekuracya dana; w tych flowach:

Za Zaflugi Jego - - - - - Fl: 419. ⌶ 32. ⌶ 3.

Summa Fl: 1908. ⌶ 1. ⌶ 3.

Na konto tey ogulney Summy, co w przeciągu lat trzech do 1773. 30. 7bris Wirmfer wybrał, wraz w teyże opifsano Xiędze.

Debet: Za Towary y gotowe pieniądze Fl: 1214. ⌶ 39. ⌶ 3.

Refzty więc mu - - - - - - - Fl: 693. ⌶ 23.

Od Roku 1773. do 1776. kontynuowano tenże fam Handel, przez ktory przeciąg czafu, pokazało fię zarobku nowego 13,525. ⌶ 21½. ⌶ Ryńfkich, a od tego, ile na część Wirmfera wypadło, świadczy Xięga *Haubt-Buch* Fol: 44. w flowach:

Credit: Za piątą część zarobku - Fl: 2745. ⌶ 4. ⌶ 1.

Do zarobku tego przyłączywfzy Summę, ktora mu fię od Roku 1773. Bilans pro faldo należała, iako wyżey rachunek okazał - - - - - - - - Fl: 693. ⌶ 23.

Item, przyłączywfzy bonifikacyą na zaflugi, ktore mu rewerfem 28. Februarii 1771. R. do Fl: 531. ⌶ 32. powiększono.

no. Ponieważ R. 1773. erronee tylko 419. = 32. = 3. podług realności onych liczono z Xiąg, a to dobrowolnie do tychże zasług idą; 111. = 59. = 1. przydano, y razem Rewersem assekurowaną nie zainkludowaną, przeto mu y te Fl: 111. 59. 1. Ryńskich w powtornym okalkulowaniu przyięto, y zabonifikowano, przez słowa:

Za Zasługi bonifikacya - - - Fl: 111. = 59. = 1.

Co zaś na konto powtornego zarobku, y tych wszystkich Summ sobie przyznanych y zaakceptowanych Wirmserm wybrał, przeświadczać się z dalszego tychże Xiąg opisu.

Debet: Za Towary y gotowiznę - - Fl: 1590. = 59.

Reszty więc mu pro saldo wypadło Fl: 1939. = 27. = 2.

Ze zaś ta reszta, iako y inne zarobkowe wszystkich Sched pieniądze, nie były w gotowiźnie, lecz w nader wątpliwych y zgoła nie pewnych, bo aż dotąd nie wywindykowanych długach, iako Jnwentarz 1776. Roku zaświadcza, przeto Wirmser żądał Rabatem gotowemi pieniądzmi, iako części mnieyszey odstępuiąc 25. procentow spłacenia. Co też mu Bauhoffer y Stephani dopełnić przyrzekli, podług ktorey zgody y skończonego między niemi umiarkowania, natychmiast w Xiędze *Haubt-Buch* Fol: 44. zapisanym został dowod w słowach następuiących:

Debet Za rabat na Fl: 1939. = 27. = 2. = 25. Fl: 454. = 51. = 2.

Reszty więc mu iuż w gotowiznie po Roku 1776. 26. 8bra należało - - - - - - - Fl: 1454. = 36.

Odebrał z tey reszty w Roku 1777. D. 16. Januar: od Pana Stephaniego Ryńskich Fl: 48. Item od tegoż Ryńskich 202. = 30. gr. 1778. D. 8. Junii, od tegoż 208. = 20¾. 1781. D. 7. Aprilis przez Dokument na Panu Stephanim zostało 497. = 52¾. y tyleż czyli 497. = 5. = 2½. na Bauhofferze, a ktore 497. Ryńskich wzaiemnym Rachunkiem z przewyższaiącą wielością na Edukacyą Corki Rocha Wirmsera, bo 535. Ryńskich odstąpieniem Bauhoffer zaspokoił, poczym w Roku 1782. 13. 9bra zgodny Kwit bez żadney excepcyi nawzaiem y możności formowania pretensyi nastał: Składa się w tym mieyscu Regestr wydatku pieniężnego na kartę Wirmsera z osobną karteczką tenże sam, ktory w Roku 1782. dnia 13. Xbra przy ostateczney kombinacyi był dla Wirmsera konwikcyą kwitowania się bez excepcyi.

Wirmser wszystkie czynności, ktore się tylko względem iego części między Stephanim, a Bauhofferem działy, miał przed oczyma swemi, bo nie było racyi taić sprawiedliwego postępowania krokow. Nim tedy z Rochem Wirmserem przyszło Bauhofferowi w Roku 1782. 13. 9bra do ostatecznego z kwitowania się, pierwiey półtora rokiem, bo w Roku 1781. Kwietnia 7. dnia, między Stephanim,

B a Bau-

a Bauhofferem naſtąpiła kwitacya w Wilnie, y tamże zaraz w Magiſtracie przyznana, przez ktorą według wyſzczegulnienia powyższego należność Wirmſerowi przez obudwoch na połowę przeięta, y z oney Stephani winien zoſtał z ſiebie zaſpokoić 497. Ryńs: 52. Grayc: $\frac{3}{4}$. rownież do takowego zaſpokoienia Wirmſera obowiązanym uczynił Bauhoffer ſiebie. *Widzieć w tym mieyſcu Kwitacyą między Bauhofferem, a Stephanim w Roku 1781. 7. Dnia Mieſiąca Kwietnia przyznaną w Wilnie, ktorey te ſą wyrazy:*

Ja Xawer Stephani ex Sorte mea pro reſiduo Jchmościom Panom Janowi Stephaniemu Oycowi Złł: Ryńſkich 2250. Janowi Radiuſowi Złł: Ryńſkich 925. Graycarow 12. y poł, Rochowi Wirmſerowi Złł: Ryńſkich 497. Graycarow 52. y puł.

Podobnież Ja Jerzy Bauhoffer ex Sorte mea wzmienionym wyżey trzem Oſobom takąż ſamą Summę in unum znieſioną trzy tyſiące ſześćſet ſiedemdzieſiąt trzy Złł: Ryńſkich, Graycarow 5. y puł wypłaciemy.

Wcześnie więc przed ſwoią Kwitacyą wiedział Wirmſer z Dokumentow czynionych y przyznawanych w Wilnie, nie mniey z Xiąg y Bilanſow tamże do kombinacyi będących, iż iemu podług świadectwa Xiąg *Haubt-Buch* y *Journal* nie należało więcey nad Złł: Ryńſkich 1454. gr: 36. a w ktore iak też ſame Xięgi świadczą, Rewerſowane w Roku 1771. włączyły ſię zaſługi 531. Ryńſkich zawieraiące, y że te 1454. Ryńſkich, przez rowną połowę Bauhoffer z Stefanim zaſpokoić przyięli.

Wiedząc tedy o tym, y tak wcześnie, bo połtora Rokiem przed ſwoią kwitacyą, nie czuł krzywdy, y płonną nie unoſił ſię niewiarą; Manifeſtu przeciw ich Kwitacyi zaymuiącey iego mniemaną własność nie czynił, owſzem idąc za ſkutkami umorzonych wſzelkich z pierwſzego handlu pretensyi, po handlu w 19. Mieſięcy szukał tylko z poznieyszego ſam dla okalkulowania, y wydał kwitacyą bez zadney excepcyi z handlu, powtarzaią ſię w tym mieyscu kwitacyi słowa.

A tak my wſzyſtkie pretensye bez żadney excepcyi na wzaiem do ſiebie ad datam præſentem ſtoſowane, a powodem handlu wynikłe wiecznie umarzamy, y kaſſuiemy.

Co zatym było do Roku 1782. pretenſyą Wirmſera, wſzyſtko to Kwitacya bez excepcyi zaymuie, a ktorey interpretacya tak ieſt nie wolna, iak ſą czytelne przeciw temu zakazy Prawa mianowicie pod Artykułem 17. Roz: 7. w ſłowach:

Przywileie y zapiſy poſpolite nie maią być na inſze rozumienie wykładane, iedno iako napiſane ſą, y tak, iako ſame w ſobie brzmią, maią być brane.

Brzmią

Brzmią te słowa w Kwitacyi: *że wszystkie pretensye, bez żadney excepcyi na wzaiem do siebie ad datam præsentem stosowane, wiecznie umarzamy, y kassuiemy.* Więc wierząc Kwitacyi tak uroczystey, bo Aktami publicznemi upoważnioney, wierzyć razem trzeba, iż poprzedzaiąca wszelka na wzaiem pretensya, zniszczała, y martwym dziś iest zabiegłego rozumienia obrazem.

Po takowym umorzeniu wszelkich między sobą pretensyi, po tak awantażownym dla Wirmsera darze, bo do czterech tysięcy Złł: Polskich uczynionym; Jeszcze Bauhoffer, niezaprzestał swoiey dla Wirmsera uczynnosci; gdyż, na trzy Wexle 1,079. Czerw: Złł: kredytu uczynił iemuż a ktore pozniey za przekazą daną na Kupcow Lipskich, odzyskał.

Mogłżeby tedy Wirmser, szukać kredytu u tego, ktory iak teraz wmawia był debitorem iego? Abo kredytowałbyś Bauhoffer Wirmserowi tak znaczny Kapitał, nieskończywszy z nim wprzod o wszystkie pretensye nawzaiem sporu.

To więc wszystko usprawiedliwia Bauhoffera, a Wirmsera o porywczość do procederu niesłusznego obwinia.

Gdyby niebyło tak silney iak iest Kwitacyi, y gdyby przyszło cały handel wydobywać z początkowych iego utrudzeń, tedy pokazałoby się to, że Wirmser kilkanaście-tysięcy Ryńskich musiałby spłacać Stefaniemu y Bauhofferowi, gdyż cały kapitał y zarobek był w debitach Aktiwach czyli na kredytach, a z ktorych pozniey mało co odzyskawszy, więcey nierownie na odzyskiwanie stracili y musieli swoim Maiątkiem zaspokoić, nietylko Kapitały Zagraniczne lecz y Jana Stephani y Wirmsera.

Lecz gdy teraz Kwitacya temu wszystkiemu założyła niecofnioną Metę, przeto też stoiąc pzzy iey swiętości niewidzę potrzeby wydzwigania tych okoliczności z zawięzi y procederow rozmaitych, y skutkow za onemi więcey stratnych niz w iakieykolwiek części zwrot przynoszących.

Mimo tedy tak oczywistą prawdę, zamyśliwszy Wirmser podnieść proceder przeciw Bauhofferowi y Stephaniemu, nieposzedł drogą prostą iak mu ukazywało prawo; lecz do Uciązliwszych posunął się obrotow, ufaiąc pewnie, że czego mu sprawidliwość zyskać niedozwala, to uprzykrzona w zamęcie pienia korzystać dopuści.

Wyprawił przeto Reskrypt na Sąd; a wzgardził Sądem ktoren z prawa był przyzwoitym, y za takowym Reskryptem, od dawnych czasow wXstwie Litt: nie praktykuiącym się, a cały porządek praw y bespieczeństwa Obywatelow poznieyszemi prawami strzegący się, przewracaiącym; gwałtowne rozpoczął w Wilnie Sądowości.

Trudno było stawać przed temi, ktorzy Jednostronni y nie wyobrazali Sądu takiego, coby abo Kompromis znaczył,

abo był prawem ulegitymowany, y przeto Bauhoffer przed Sąd Assessorski podawszy Mandaty, stawał z excepcyą y z proźbą odesłania do Assessoryi ku rozpoznaniu utrum może być Obywatel Koronny extra Provinciam Ewokowany, a bardziey utrum pomimo naturalne prawami zabespieczone Juryzdykcye może ieden przeciw drugiemu zyskiwać reskrypta, y z Jednostronnie narzuconych Osob formować Sądowość, lecz Sąd Kommissarki powaznieyszym w owczas mniemaiąc się nad naywyższą Sądow Assessoskich zwierzchność, nieuważał na Mandat, y pomimo on przed sobą z niestawaiącym Bauhofferem Forum legitimował, tandem niestanną Konwikcyą zapisał.

Niebyło inszego dla Bauhoffera ratunku, iak po zamanifestowaniu gwałtownych krokow, czekać w Sądach Assessoryi Litt: przypadnienia Sprawy, ta zaś gdy dla zagęszczonych wpisow nie tak rychło być mogła, tym czasem Wirmser drugą y trzecią kondemnatę postarał się w owym to reskryptowym zapisać Sądzie.

Na dalszy zaś ucisk użył Burgrabiego do Exekucyi y zapewna byłby oną dopełnił, gdyby przez Magistrat Warszawski ten krok wstrzymanym niezostał; po uchybieniu tych chęci udawał się do Rady, a wszędzie Bauhoffer z znaczną stratą pilnować się musiał, w ostatku Assessorya Koronna iako w rzeczy stosuiącey się do Kognicyi przywileiu z pieczęci Litewskiey wyszłego, przed Sąd Assessoryi Litt: wystała, nim zaś przyszło do Dylacyi w Roku 1788. Wirmser na pierwszym terminie w Assessoryi Litt: to iest w Roku 1786. wzdać się dopuścił; składaią się w tym mieyscu wszystkie te tranzankta iako Obraz ucisku y zbocznych odprawa krokow.

1783. 8bra 17. Mandat z instancyi Bauhoffera po Wirmsera do Assessoryi Koron: wyniesiony.

1784. 9bra dnia 6. Manifest Bauhoffera na Wirmsera o podstępne wyiednanie Reskryptu na Kommissyą.

1785. 6. Julii. Pozwy przed Magistrat Warszawski z instancyi Bauhofera po Kommissarzow Reskryptem wyznaczonych, y po Wirmsera, w dwoch sztukach.

1785. Maja 25. Pozew do Ziemstwa Warszaw: z instancyi Bauhoffera po Ziemeckiego Burgrabiego y Wirmsera.

1785. 4. Aug: Pozew przed Sąd Magistratu Warszaw: z powodztwa Bauhoffera po Wirmsera.

1785. 7bra 30. Pozew przed tenże Sąd od Bauhoffera po Wirmsera.

1785. Junii 13. dnia Dekret Ziemstwa Warszaw: rezolwuiący, iż za Dekretem Kontumacyinym przez Wirmsera na Bauhoferze otrzymanym, Burgrabia czynić nie może Tradycyi.

1785. Julii 11. Dekret Sądu Rądzieckiego Warszaw: Proces Wirm-

Wirmsera w Sądzie Reskryptowym uzyskany pro inexequibili uznawaiący.

1785. Aug: 3. dnia 7bra 28. dnia Dekreta tegoż Sądu Kontumacyine na Wirmserze przez Bauhoffera u zyskane.

1786. Mar: 16. Dekret Assessoryi Litt: w Sprawie Bauhoffera z Wirmserem in ordinine kognicyi Reskryptu wydanego Forum przed sobą uznawaiący.

1787. Mar: 9. Dekret Assessoryi Kor: odsyłaiący sprawę do Sądu Assessoryi W. X. Lit:

1788. Mcr: 28. dnia Dekret Assessoryi Litt: między Bauhofferem a Wirmserem komportacyą Dokumentow decyduiący.

Zastanowić się dopiero pokrotce trzeba nad porywczością Wirmsera do procederu, a raczey nad błąkaniem się iego w onym.

Zapomniał on, że ieſt Obywatelem Miaſta Wilna, y że pod temi Przywileiami y Konſtytucyami żyie, ktore dwa mu tylko właściwe ukazuią Sądy, Mieyſki czyli Magiſtratowy, y naywyżſzy Aſſeſſorſki: a oraz ktore nie uwłaczaiąc wyſokości Magiſtratury Aſſeſſorſkiey, y ſtrzegąc od przemocy Obywatelow, w każdey Sprawie appellacyi nie bronią; poſzedł ſzukać dla ſiebie, iakby wyięty od Prawa Ordynat reſkryptowego Sądu. Udaiąc więc przed J. W. Kanclerzem Koronnym, że dway Kupcy Litewſcy mieſzkaią w Wilnie, a Bauhofer trzeci Kupiec w Warſzawie, y że on będąc w trzeciey części ſpolnikiem handlu krzywdę od dalſzych Kompaniſtow cierpi, zyſkał rezolucyą na możność proſzenia reſkryptu przeciw Bauhoferowi do ſpolney odpowiedzi.

Lecz utaił to, że ci dway Kupcy Wileńſcy mocnemi ſą ściśnieni w ſwoich ſwobodach prawami, że im ſamym niewolno inſze nad oznaczone ſkładać Juryzdykcye, że od każdey do Naywyżſzey Aſſeſſorſkiey drogą Appellacyi przychodzić można, y że w oſtatku Seymowa tylko Zwierzchność zdolna ieſt Sąd inny nad naturalny, z warunkiem *pracisa appellatione* wyznaczyć.

A tak mimo wiadomość uzyſkał w czaſie Seymu Grodzieńſk: alias w R 1784. Reſkrypt, imponuiący Sąd na Stephaniego y Bauhofera, z odebraniem wolności appellowania, czyli z przecięciem ratunku od przemocy.

Zdumieni tą nowością Obywatele, ſupponowali wprzody, że iuż prawa wſzyſtkie właſność maiątku, Oſob y Sądu ſtrzegące upadły, y że ich naywyżſza Magiſtratura Aſſeſſorſka ſkaſſowana zoſtała, a Mieſzczanie ſami na mieyſcu iey ſtali ſię ultymarną Juryzdykcyą bez appellacyi.

Lecz przecie poźniey boiaźń ich odſtąpiła, gdy ſię dowiedzieli, że tylko Wirumſer ieden chcąc ſię wybić z pod Juryzdykcyi naturalney Mieyſkiey y Aſſeſſorſkiey, zyſkał bez

Konſtytucyi Sąd ſiebie iako Obywatela Lit: przeciw Stephaniemu takoż Obywatelowi Lit: y Bauhoferowi Koronnemu ultymarny.

Na tę nieprzyzwoitość Wirumzera, ſame prawa odpowiadać będą, a nie zachodząc w dawnieyſzą podług Przywileiow Miaſtu ſłużących, y tylu Konſtytucyami approbowanych wiadomość, doſyć ieſt z Konſtytucyi 1764. R. Konwokacyiney Lit. 1766. R. Ordynacyi Aſſeſſorſkiey, y 1768. obiaśnienia, gdzie Obywatele Miaſta ſądzić ſię maią? y czy im bez rownego a poźnieyſzego prawa można Sąd przeiſtaczać, y Appellacyi bronić.

Słowa Konſtytucyi 1764. R. Konwok: na karcie 151. w Wol: 7 pod tytułem: Warunek Miaſt W. X. Lit: *Przytym inſiſtendo wſzyſtkim prawom de non Evocatione Miaſt y Mieſzczan cujuſcunque Conditionis do żadnych Sądow mimo Forum Civitatense z Appellacyą do Sądow J. K. Mci Zadwornych Aſſeſſorſkich ſtrictiſſime opiſanym. Uſtanawiamy, aby Sądy Trybunalſkie, Grodzkie, a czaſu Interregni Kapturowe żadnych penitus Spraw tam in Cauſa Juris, Succeſſionis, quam in Cauſa Facti do Miaſt ad Funda Civitatenſia, y do Oſob Mieyſkich reguluiących ſię ſub ullo titulo & pretextu rozſądzać, zaczętych litispendencyi kontynuawać nie ważyli ſię, ſub nullitate Decretorum, ſecus obtentorum & obtinendorum, & ſub pœnis Evocationis w Sądach Aſſeſſorſkich W. X. Lit. irremiſſibiliter extendendis.*

Swiętość tego prawa na Konwokacyi poſtanowionego z wyraźnym oſtrzeżeniem: *że do żadnych Sądow mimo Forum Civitatense, z Appellacyą do Sądow J. K. Mci Zadwornych Aſſeſſorſkich*, raczył J. K. Mość P. N. M. zaſłonić od wſzelkiey niepewności przy ſzczęśliwey Elekcyi. Cytuią ſię ſłowa w tymże Wol: f. 209. *Uſtawy przeſzłego Seymu Convocationis, y te, ktore na przyſzłey da Bog Koronacyi, y na drugich Seymach za ſpolną wſzech Stanow zgodą umowione, y poſtanowione ſą, y będą, trzymać y wcale chować one in omnibus eorum punctis & Clauſulis &c. obiecuiemy.*

Mogłże Wirumſer mimo tak święte y wyraźne Prawa prokurować dla ſiebie y dla innych Obywatelow udzielną Juryzdykcyą, a to ieſzcze z mocą abſolutnego bez appellacyi ſądzenia? Zapewna nie mogł, y dlatego wſzelki w reſkryptowym pſeudo Sądzie krok Wirumſera, ieſt cechą tylko gorſzącego powſzechność wyſtępku, nie zaś dowodem Obywatelſkich czynow.

Konſtytucya 1766. Roku też ſame trudności Wirumſerowi do wyłamywania ſię z pod naturalnych Juryzdykcyi ſtawiła, piſząc pod tytułem: *Decyzya per pluralitatem: wyiąwſzy Sprawy z Appellacyi od Sądu Mieyſkiego do niego przy-*

cho-

chodzące, także te, ktoreby się do Praw Mieyskich y Przywileiow im nadanych ściągały iakiegokolwiek Rodzaiu między Mieszczaninami &c. ktore do decycyi Kanclerza lub Podkanclerzego należeć maią.

Loco 2do pod tytułem: *Ubespieczenie dla Miast Fori: Ubespieczaiąc Iuryzdykcyą Naszą Sądow Assessorskich dawnieyszemi Konstytucyami de non Evocatione extra Forum u nas Stanow Rzeczypospolitey przez Posłow swych ostrzeżoną, tudzież zabiegaiąc bezprawiom, ktore litigantes pozywaiąc Miasta nasze y Mieszczan, bądź do Trybunałow Głownych, bądź do innych Iuryzdykcyi, Miastom y Mieszczanom nieprzyzwoitych &c.*

Waruiemy, iż gdyby odtąd ktokolwiek, czyli Magistraty Miast Naszych, czyli Mieszczan, pominąwszy ich własną y naturalną Iuryzdykcyą do Trybunału, Ziemstwa, Grodu, lub inney iakowey Iuryzdykcyi Evocatoriè mimo Sądy Nasze Assessorskie zapozwał, a tymbardziey Proceder kontynuować ważył się, takowy za dowiedzeniem przed Sądem Naszym Assessorskim oprocz skassowania przez Sąd Nasz nullitate Dekretow y Procederu evocatoriè otrzymanego; insuper siedzeniem Wieży Niedziel sześć, y płaceniem Kop 40. tudzież refusione expensarum karany być ma; pod ktory Rygor y Urzędy Evocatoriè otrzymane Dekreta exekwuiące podpadać maią.

Toż y Konstytucya 1768. pod tytułem: Warunek Miast y Miasteczek Naszych Krolewskich w Wol: 7. na karcie 753. utwierdza, gdy pisze: *A nayprzod dawne Prawa tyczące się porządku y Iuryzdykcyi w całości y istocie swey zachowuiąc, postanawiamy, aby Mieszczanie przed swym Magistratem &c. salva appellatione do Sądow Naszych Assessorskich odpowiadali, do innych zaś ktorychkolwiek Sądow &c. pod iakimkolwiek pretextem y wynalazkiem pociągani nie byli, sub nullitate Iudicatorum & sub pœnis contra Evocantes postanawiamy, a na przestępcę Forum w Sądach Naszych Assessorskich naznaczamy.*

Na tyle Praw kardynalnych nie miał Wirumser względu, gdy uproiektował podbić Assessorską Zwierzchność pod Reskrypt, y z dependencyi tey to naturalney Magistratury uciec.

Jchmość zaś Panowie Kommissarze Reskryptowi tak się zakochali w wielowładności, że podobnie rozumieli być siebie Assessoryi niepodległemi, gdy względu nie maiąc na powydawane Mandaty, gwałtem według upodobania sądzić postanowili, a przecie sama Assessorya Koronna z racyi wydanych do Assessoryi Lit: Mandatow o podniesienie Reskryptu, odesłała Sprawę, iak złożone w gorze przekonały Dowody.

Czy zaś należało tych to Kommissarzow bez Dekretów słuchać, y ich zbior iakiego był waloru, dosyć powyższe przekonały Prawa, nadto Konstytucya dawnieysza Litewska, pod Rokiem 1685. w Vol: 5. na Kar: 754. o Reskryptowych Kommmissarzach tyle rzekła: *Kommissye maią być dawane poddanym z Sądow Naszych tylko Relacyinych, wydane sine praviis Decretis nullitatis być deklaruiemy. A takowi Kommissarze ktorzyby bez Dekretow Naszych Relacyinych ziezdżać ważyli się, akceptowani być nie maią.*

Chociaż zaś ta Konstytucya służąca Prowincyi Litewskiey, zakazuie między Poddanemi a Dziedzicami Reskryptowey Kommissyi, y koniecznie z Sądu Dekretu poprzedzaiącego czekać każe; atoli iest w dzisieyszym przypadku stosownym Prawem y tym bardziey konwinkuiącym, bo skoro między Dzierżawcą a Włościanami, ktorzy nie maią tak mocnych Praw y opisu, iak Mieszczanie; nie wolna iest Reskryptową Kommissya; Jakże między Mieszczanami w Juryzdykcye opatrzonemi, y tylko pod Ultymarną władzą Sądow Assessorskich zostaiącemi, ma być ona nie bronna.

Użył Wirmser przyczyny do zyskania Reskryptu, że Bauhoffer iako z Miasta Koronnego Obywatel nie ulega Magistratowi Wileńskiemu, a on też z Stephanimi Magistratowi Warszawskiemu.

A czemu razem y tego nie oświadczył; że oprocz Praw Prowincyonalnych y strzegących między Prowincyami Korony Polskiey y Litewskiey Ewokacyi Obywatelow, iest y ta rzecz uwagi godną, że gdy do Magistratu Ewokować nie wolno, ktory iest aktualnym Sądem, iak ma być wolno nowy Sąd robić bez poprzedzaiącego na to Prawa.

Jeden Kompromiss mogłby wkładać takie obowiązki, bo Kompromissa są Prawem dozwolone, a ktore nie inaczey tylko za własnym zezwoleniem, y opisem. Lecz imponować Sąd, nad exystuiące Juryzdykcye do poty iest nie wolnym, do poki całość Praw Kardynalnych, y Magistratura Assessoryi obalone nie będą.

Dla tego więc stosuiąc się do praw powyższych y do Ar: 5. Rz. 3. uchylić całkiem Reskrypt należy, a Wirmsera za wystaranie ukarać; y wzrot wszystkich expensow prawnych do tysiąca Czer: Zł: poniesionych nakazać = słowa Ar. 5. Rz. 3.

A przeto Przywileiow tak w pospolitości iako y każdemu zosobna, nie ma y niebędziem moc dawać, przeciw temu Statutu y Artykułow wnim opisanych, a ktoreby przedtym wyszły, y potym z Kancelaryi naszey po wydaniu tego Statutu od Nas przez kogokolwiek otrzymane były, takowych my y Potomkowie nasi trzymać niechcemy ale z pra-

z *prawa y Sądu kassować y wniwecz obracać będziemy.*

Wirmser w niesprawiedliwych chęciach przedsięwziowszy proceder, niewie sam czego się ma trzymać y na czym? a oraz do wielu swą rozciągać pretensyą.

Użył on na Sądzie Exdywizorskim do Pana Stephaniego pretensyi za Dokumentem 1781. między Stephanim y Bauhofferem w Magistracie Wileńskim przyznanym; y za takowym dokumentem zyskał z wrot 497. Ryńskich Złł:

Gdy zaś szukał zatym Dokumentem; tym samym Rekognoskował Całość pretensyi swoiey, w takiey wielości na każdego schedę rozebraney, bo Bauhoffer z Stephanim w Roku 1781. między sobą kwit podług Bilansow czyli Xiąg daiąc, zapewnili dla Wirmsera to po połowie co także podług Xiąg tychże wypadło, y co mu wcześnie bo w Roku 1776. przez osobny bilans obiaśnionym zostało.

Wszakże y ten dług 497. Złł: był iuż przez Stephaniego zaspokoiony wzaiemnym na Wirmsera Rachunkiem, Sąd iednak Exdywizorski przyimuiąc przeciw Stephaniemu sprawę, nie sądził dla Stephaniego za Rachunkiem wzaiemnych, a to dopiero ma być uznanym, y przeto Regestr wzaiemney Stephaniego pretensyi *Produkuiesię.*

Ze zaś Roch Wirmser przez niepraktykowany sposob procedowania w prowadził Stephaniego w expensa na Reskryptowey Kommissyi, y że całey kłutni nayniesłuszniey-sze okazał pobudki; przeto osobnym zwrotem Expensu prawnego do sześciu tysięcy Złotych zaliczaiącym się, ma być skarany.